

Bornholms Avis.

En Amts- og Avertissementstidende.

Fem og tredivte Aargang.

Annonce 16. + 18. januar 1862

Trykt og udgivet af E. G. Tryde & Son.

No. 7.

Loverdagen den 18de Januar.

1862.

Fød lang og har en Stigning af benved 100 Fod, op i et i Tugthuset's Gaard bygget Bassin, fra hvilket Vandet saa ad mindre Rørløbninger føres rundt omkring i Bygningen til Badeskjalderen, Badstuet, Færveriet, Kjøkkenet o. s. v. Dampmaskinen og Pumpen ere forfærdigede i Stahlnechts Maskinværksted, og Civilingenieur Clausen har udført Nivellementet og leder det temmelig besværlige Udgravningsarbejde. Det hele Anlæg, hvis Udferelse især blev bevilget af Rigsdagen, har, efter Hors. N^o, kostet 3600 Rd.

Vornholm.

Som bekendt undersøgte en Commission, bestaaende af astvde H. C. Orsted, Gsmarch og Conferensraad Torchhammer, Vornholm i Aarene 1818 og 19 og offentliggjorde Resultaterne af Undersøgelsen i vende Skrifter, "Beretning om en Undersøgelse over Vornholms Mineralrige", hvoraf det ene indeholder følgende Ord Side 75: "For at gjøre det lettere for Vornholmerne selv, at lære deres Lands Frembringelser at kjende, have vi indrettet to Mineralsamlinger for Dem, og giver den ene til Dens **Efterlægtselskab** den anden til **Kommandantsskabet**". Begge disse Samlinger erindre endnu, men de ere rigtignok kun lidet besøgte og benyttede, endskjendt de fortjene at kjendes og virkelig ere en værdifuld Gienstand for Dem, hvis Beboere derved sættes istand til let at lære Jindesteenerne og Mineralierne at kjende. Vel have Dens Mineralier endnu kun lidet eller slet ikke bragt Indtægt; dog hyem kan siges med Bestemthed, at det er deres Skyld — at de ikke kunne give Udbytte og Pengesfordel —; deres Vard, Udstrafning og Betydning er kun altsor lidet prøvet og meget langt fra kjendt. Mit Dussie er det at udbrede Kjendskab til Dens Mineralier ved at offentliggjøre denne Fortællelse over **Efterlægtselskabets Mineralsamling**, som for Tiden naaer paa Raadstuen i Renne, og har jeg valgt at optælle dem efter Jindesteenernes Orden, saaledes:

Granit-Gneus-Dannelsen.

Ringebakken.

No. 39. Glimmer, sort.

Allinge.

„ 97. Glimmerkifer med Granater, Fjending.

Her findes Leergange i Steenmassen.

Teign.

„ 89. Grønsteen med megen Magnetjernsteen.

„ 92. Grønsteen (fortgraad).

„ 96. do. sammenvoren med Gneus.

Stammershald, Kysten sydost for Teign.

„ 93. Grønsten-Mandelsteen. Ude i Haven findes Kul. Bobbeaa.

„ 8. Bjergkrystaller overdragne med Jernrust paa Kvarts.

„ 58. Brunnspath og Jernglæs paa Kvarts.

„ 81. Rød Jernsteen med Kvarts.

„ 78. Jernglæs paa Jaspis og Kvarts.

„ 13. Jaspis og Kvartskrystaller med almindelig Kvarts.

Gudhjem.

„ 2. Alm. Granat og Kalkspath i Grønsteen.

„ 19. Tæt Feldspath (mellem Gudh. og Bobbeaa).

„ 100. Hinfornet Granit med Gneus.

Kobbeaa.

„ 95. Grønsteen Raaglundebroen, tæt nord for D.

Lars K.)

Saltuna.

No. 3. Kalkspath med Bistazit og et Deelt af Ietsou. Serpentin.

„ 4. do. med Bistazitskrystaller do. do.

„ 5. do. „ Bistazit do. do.

„ 16. do. „ do. og Prehnit do.

„ 17. Galbro, Serpentin, Bistazit, Prehnit, Kobberkies og meget smaae Anthophyllitdele.

„ 36. Galbro, hvori Bistazit, Serpentin, Kobberkies og meget smaae Krystaller af Anthophyllit.

„ 37. Mineral som ligner den ædle Serpentin, paa Kalkspath med Bistazit.

„ 41. Kalkspath med Bistazit og Ietsou. Serpentin.

„ 42. do. „ do. og to Mineralier, hvoraf den ene ligner den ædle Serpentin, den anden den almindelige.

„ 69. Kobberkies i Galbro.

Kjelsæaa.

„ 1. Gneus med Allemandiner.

„ 76. Magnetjernsteen i Grønsteen.

„ 86. Molybdanglæs i Gneus.

„ 90. Grønsteen, hvori Feldspath og Hornblende sees meget adskilt med Magnetjernsteen.

„ 91. Granit do. do. do. (lyser).

„ 94. Serpentin-grønsteen

„ 98. Gneus.

„ 99. do. (noget nedenfor Klevad.)

Gyldenæaa.

„ 40. Almindelig Talk (noget nord for Gyldenægt.) Ved Kisted er en Grønsteengang c. 40 Alen bred.

Svanke.

„ 21. Albit i Gneus.

„ 87. Ytterceriumsulfspath i Gneus (Kridals Brend, Vestr. Olivarius).

„ 88. Blusjuurt Cerium paa Gneus.

Paradisbakkerne.

„ 35. Hornblendeskifer.

„ 77. Titanjernsteen i Gneus.

Ved Nordvale finde mærkeligt Granitgruus.

Frederiks-Steenbrud, Kobbergangen.

„ 38. Jordagtig Chlorit paa granitagtig Steen.

„ 59. Bluspath i forandret Granit.

„ 68. Kobberkies med Steenarten og Kobbergrent.

„ 83. Blyglæs og Kobberkies.

Næra.

„ 11. Kvartskrystaller overtr. med Jernrust, i Sandstenen.

„ 66. Granitagtig Steen med Kobberkies (Omegnen).

„ 67. Kobberkies i en hornblendeaagtig Steen (Omegnen).

„ 70. Gedigent Kobber i forandret Granit (Omegnen).

„ 75. Svovlkies paa Sandsteen (Brend).

„ 84. Blende og Svovlkies paa Sandsteen (Brend), Skovgd., Næroveien.

„ 18. Almindelig Feldspath.

Hvidehald ved Ny Dam, N^o. for Askikeby.

„ 6. Kvarts.

Spillegd. i Aker.

„ 9. Anædt Kvarts paa Gangstenen af Blygangen.

„ 10. Solintret Hornsteen af do.

„ 73. Svovlkies med Blyglæs paa Hornsteen.

„ 82. Hornsteen med Blyglæs af en Gang.

„ Galmei og Blende paa Gangstenen af Blygangen. Baunkintzen ved Ny Lars K.

„ 20. Skriftgranit, hvori Labradoritisk Feldspath.

Klippegd. ved Renne.

„ 101. Skriftgranit.

„ 102. Sienitisk Granit.

(Fortsættos.)

færdige Skandser, samt i Opstillingen i nogle af disse af det fra Kjøbenhavn og Verne hidførte svarere Positionskyst, af hvilket der findes et betydeligt Antal med tilhørende Ammunition staaende ved Gottorp Slot. Derimod hedder det nu, at der neppe vil blive sammentrukket nogen større Troppeskytke ved Dannevirke, men Troppeantallet i Holsteen foreget. Ifølge samstemmende Beretninger fra Syd- og Mellem-Slesvig udøve disse energiske Forsvarsanstalter og den stærke Tilførsel af Krigsmateriel en slappende Indflydelse paa de derværende ellers saa mundrappe Hjemmestyreses Courage. Man synes ikke at have nogen ret fast Troe paa Preussens Almagt, og idet man erindrer sig de bitre Skuffelser fra først, kommer man sandsynligvis ogsaa til at tænke paa de materielle Tab og Byrder, som ville følge af et Sammentød i den nævnte Egn — og dette kan maaskee nok være tilstrækkeligt til at bringe disse Folk til at ønske en Ende paa Sagen, selv om denne Slutning skulde være en Incorporation.

— Den Hemmelighed, siger „Bel.“, som brølede over de i October Maaned f. A. begyndte „internationale Forhandlinger“ mellem den kgl. danske Regjering og de tvøske Stormagter, og som hidtil kun tillod de inspirerede tvøske Blades forie og ufuldstændige Meddelelser at give et omrentligt Begreb om de verlende Statskrifters Indhold, er for en Deel uventet bleven adspredt, idet det i Tirsdagsnummeret af „Hmb. Nachr.“ som Correspondentartikkel fra Kjøbenhavn meddelede Ordlydende af den kgl. danske Udenrigsministers sidste Depesche af 26de Decbr. til de to tvøske Hofser . . . Vi vilie strax erkjende, at Regjeringen ikke paa nogen bedre Maade kunde retfærdiggjøres for det Paasagn, at den alt havde indladt sig paa at forhandle om Slesvig, saavel som paa at forsvare den dansk-slesvigiske Fællesforfatnings Bestaaen, end ved at lade dette Afskrift komme for Lyset; thi i begge disse Henseender er det efter vort Skjøn tilfredsstillende affattet. Derimod tyder det visstelig ikke paa noget snart, eller overhoved paa noget, Udbytte af de „internationale Forhandlinger“.

Bornholm.

Ronne, den 17de Jan. Ved Mødet i Torsdags paa Raadhuset af Ronne Communes valgberettigede Borgere gjenvalgte ved de fleste Stemmer Provst Meyn, Tommermester H. B. Bistrup og valgte istedetfor Tommerhandler Kosoed, der ønskede at fratræde, Kjøbmand M. N. Madsen til Bestyrelse for den frie Fattigunderskøttelses Midler i de næste 3 Aar.

— Først i Torsdags modtog vi Post fra Kjøbenh.; men kun Lovdags og Mandagsaviserne. Den tidligere Post har Skipper Gedion modtaget, og han var ikke gaaet fra Kjøbenhavn i Mandags da Skipper H. S. Kosoed afgik.

— Postmester, Kammeraad Herbst, der for kort Tid siden reiste fra Bornholm med nedbrudt Helbred for at søge Hjælp i Kjøbenhavn, er afgaaet ved Døden.

(Sluttet, see dette Blads forrige Nummer.)

Mellem Rens og Enogedasi i Sandstenens Dannelse.

No 12. Hvid Amethyst paa Sandsteen.

„ 104. Kvartsagtig Sandsteen med Grønjord.

„ 105. Stribet Sandsteen, Gingsandsteen.

Rispebjerg.

„ 14. Kiselstener eller Prøvesten eller lydigt Steen (Brudstykker)

Duegd.

No. 15. Lynidsstør.

De laaen. Leerstifer-Dannelse.

„ 27. Alunstifer med smaa Gidskrystaller (Villegray).

„ 29. do. Aftryk af Linnés Enthomelithus varatorus.

„ 30. do. med Svovlsies.

„ 51. Stængelig Anthracolith (Borregd.)

„ 53. Kornet do. do.

„ 54. do. do. do.

„ 55. Stænglet og kornet do. do.

„ 56. Bladig stænglet do. do.

Læsaaen.

„ 24. Leerstifer med Muslingestryk.

„ 25. Overgængsstifer.

„ 26. Graptolithstifer, Graptolithes Serranus.

„ 28. Alunstifer med Gidskrystaller overdragne med Svovlsies.

„ 31. Hvedsstifer med Svovlsies.

„ 32. do. uden.

„ 33. do. (Kattehalshuset.)

„ 47. Blaagraa Kalksteen med Kalkspathaare (Limensgade.)

„ 52. Traadig Anthracolith (nær Limensgade).

„ 57. Bladig do. (Kalbygd).

„ 71. Kalksteen med Svovlsies (Limensgade).

„ 72. Svovlsies med Kalkspath fra Alunst. under Kalkstenen (Limensgade).

Grødbysaaen.

„ 7. Bjergkrystaller i Mergelugler, Bornh. Diamanter (Udlober).

„ 23. Almindeligt, hvidt Leer (mellem Læs- og Grødbysaaen, hvor de nærmest sig hinanden.)

„ 43. Kalkspath, serudige Seiler. (Udlober).

Arnager. Kridt-Dannelsen.

„ 45. Mergelig Kalksteen.

Stampesaaen.

„ 44. Mergelig Kalksteen. (Her findes ogsaa Jernsteenlag.)

„ 48. Traadig do.

Knudsker.

„ 21. Porcellansteer med Kvarts, Feldspath og Glimmer (7de Bornedegt).

Kul-Dannelsen.

Hvideodde.

„ 80. Sandholdig Kuljærnsten (norden for).

„ 79. Kuljærnsten (Vestkysten).

Blykobbesaaen.

„ 113. Grønt Græs (Grønland).

Sorthat.

„ 107. Jærnholdig Sandsteen, 4de Lag fra oven.

„ 108. do. do. øverste Lag.

„ 110. do. do. 2det Lag fra oven.

„ 112. do. do. 3die „ „

„ 111. do. do. nederste blottede Lag.

„ 60. Kul) Seddel mglr.

„ 61. Kul)

„ 62. Kul, Echerbrand.

Baggesaa.

„ 106. Kulsandsteen, mellem Knobberanderne. Leuka.

„ 109. Kulsandsteen.

„ 68. Kul, Terningsbrand.

„ 64. Kul, Seddel mglr.

„ 65. do. do.

„ 34. Skiferleer med Planteaftryk.

Andre Steder og Dannelser.

„ 49. Kalkstuf, Løngbjerg (Allinge?)

„ 50. Muslingmergel, en Eng mellem Rytterkvarsten
og Askisby.

„ 103 Sienit. Gindling.

„ 114. En sleben, sort Marmorplade.

„ 46. Kalksteen, hyppig som Gindling paa Nord-
ostkysten.

„ 74. mglr.

Bed Kanegd. og fl. St. langs Granit-Gneusens
sydlige og østlige Grændse findes eiendommeligt Gruus.

Jalt 114 Numre.

Som interessanteste Gindesteder kan man saaledes frem-
hæve Bobbaaen med Omegu, Saltuna med Kjelsaaen,
Frederiks Steenbrud, Oleaaen og Laabaen. Angaaende
Beskrivelser over Den ville vi henlede Opmaerksomheden
paa: „Om de Bornholmste Kulformationer af G. F. o. r. d-
h. a. m. m. e. r.“ Et **Tordbundsfort over Born-
holm** kan faaes for 36 Sk. hos Undertegnede, der
ogsaa kjober Mineralier og med stor Interesse mod-
tager Oplysninger om Brøndgravninger og Lignende.

M. Jespersen.

Rettelser. Gabbro, læs: Gabbro.